

OCHRANA VODNÍCH ZDROJŮ A VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Vodu ke svému životu nezbytně potřebují lidé, zvířata i rostliny a je rovněž důležitá pro hospodářství. Ochrana vody a hospodaření s vodou překračují státní hranice. Rámcová směrnice o vodě stanoví právní rámec pro ochranu a obnovu čisté vody v EU a pro zajištění jejího dlouhodobého a udržitelného využívání. Doplnují ji konkrétnější právní předpisy, jako je směrnice o pitné vodě, směrnice o vodách ke koupání, směrnice o povodních nebo rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí, a mezinárodní dohody.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 191 až 193 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

OBECNÉ SOUVISLOSTI

Voda není běžný obchodní produkt, nýbrž veřejný statek a omezený zdroj, který je třeba chránit a nakládat s ním udržitelným způsobem, a to jak z hlediska kvality, tak z hlediska množství. Na tento zdroj je nicméně kvůli široké škále využití vyvíjen velký tlak ze strany různých odvětví, jako je zemědělství, cestovní ruch, doprava a energetika. V roce 2012 Komise zahájila [Plán na ochranu vodních zdrojů Evropy](#) – dlouhodobou strategii, jejímž cílem je zajistit dostupnost dostatečného množství kvalitní vody pro veškeré oprávněné použití díky lepšímu provádění nynější vodní politiky EU, zařazení cílů vodní politiky do jiných politických oblastí a odstranění nedostatků současného rámce. Tento plán předpokládá, že členské státy zavedou vykazování údajů o vodních zdrojích a cíle účinného hospodaření s vodou a také že budou vytvořeny normy EU pro opětovné využití vody.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Politika EU stanovila dva hlavní právní rámce pro ochranu a řízení sladkovodních a mořských zdrojů na základě holistického přístupu vycházejícího z ekosystému, a sice rámcovou směrnicí o vodě a rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí.

A. Rámcová směrnice o vodě a související zvláštní směrnice o vodě

[Rámcová směrnice EU o vodě](#) vytváří rámec pro ochranu vnitrozemských povrchových vod, brakických vod, pobřežních vod a podzemních vod. Cílem této směrnice je předcházet a snižovat jejich znečištění, podporovat udržitelné využívání vody, chránit vodní prostředí, zlepšovat stav vodního prostředí a zmírňovat důsledky záplav a sucha. Jejím hlavním cílem je dosáhnout dobrého stavu prostředí všech vod. Členské státy

jsou tudíž povinny vypracovat tzv. plány povodí založené na přírodních zeměpisných povodích řek, jakož i specifické programy opatření k dosažení těchto cílů.

Rámcová směrnice o vodě je podporována cílenějšími směrnicemi, tj. směrnicí o podzemních vodách, směrnicí o pitné vodě a směrnicí o vodách ke koupání, směrnicí o dusičnanech, směrnicí o čištění městských odpadních vod, směrnicí o normách environmentální kvality a směrnicí o povodních.

Směrnice o ochraně [podzemních vod](#) před znečištěním a zhoršováním stavu zavádí specifická kritéria pro hodnocení dobrého chemického stavu podzemních vod a kritéria pro zjišťování významného a trvalého vzestupného trendu a pro definování počátku změny trendu. Všechny prahové hodnoty znečišťujících látek (s výjimkou dusičnanů a pesticidů, jejichž mezní hodnoty jsou stanoveny zvláštními právními předpisy EU) určují členské státy.

Základní normy jakosti vody určené k lidské spotřebě definuje [směrnice o pitné vodě](#). Tato směrnice členskými státy ukládá, aby pravidelně sledovaly kvalitu vody určené pro lidskou spotřebu za pomoci metody odběru vzorků na určitých místech. Členský stát může zavést další požadavky platné pro jeho území, ale pouze pokud tak stanoví vyšší normy. Směrnice rovněž vyžaduje poskytování pravidelných informací spotřebitelům. Kromě toho musí Komise dostávat každé tři roky zprávu o kvalitě pitné vody. Dne 1. února 2018 Komise v reakci na evropskou občanskou iniciativu „Right2Water“ (Právo na vodu) vydala [návrh na obnovení](#) této 20 let staré směrnice. Revidovaná směrnice by aktualizovala stávající bezpečnostní normy a zlepšila přístup k nezávadné pitné vodě v souladu s nejnovějšími doporučeními Světové zdravotnické organizace. Zvýšila by rovněž transparentnost pro spotřebitele, pokud jde o kvalitu a dodávky pitné vody, a pomohla tak omezit počet plastových lahví prostřednictvím zvýšené důvěry lidí ve vodu z kohoutku. Celoevropské posouzení bezpečnosti vody založené na rizicích by pomohlo identifikovat a řešit potenciální rizika pro vodní zdroje již na úrovni distribuce.

[Směrnice o vodách ke koupání](#) se snaží zlepšit ochranu veřejného zdraví a životního prostředí stanovením pravidel pro monitorování a klasifikaci vody ke koupání (ve čtyřech kategoriích) a informováním veřejnosti o těchto záležitostech. Během koupací sezony musí členské státy odebrat vzorky vody jednou měsíčně v každé oblasti vod ke koupání a posuzovat koncentraci nejméně dvou specifických bakterií. O výsledcích tohoto posouzení musí informovat veřejnost prostřednictvím „profilů vod ke koupání“, které například obsahují informace o typu znečištění a zdrojích, které ovlivňují kvalitu vody ke koupání. Pro informování veřejnosti o klasifikaci vod ke koupání a zákazu koupání se používá standardní označení. Komise a Evropská agentura pro životní prostředí každoročně zveřejňují souhrnnou zprávu o kvalitě vod ke koupání.

[Směrnice o normách environmentální kvality](#) stanoví mezní hodnoty koncentrací pro 33 prioritních látek, které představují značné riziko pro vodní prostředí nebo jeho prostřednictvím na úrovni EU, a osmi dalších znečišťujících látek v povrchových vodách. Při přezkumu bylo na dosavadní seznam doplněno 12 nových látek a Komisi byla uložena povinnost vypracovat další seznam látek, které mají být ve všech členských státech monitorovány (seznam sledovaných látek). Tento seznam bude základem při budoucích přezkumech seznamu prioritních látek.

[Směrnice o čištění městských odpadních vod](#) si klade za cíl chránit životní prostředí před nepříznivými účinky vypouštění městských a průmyslových odpadních vod. Tato směrnice stanoví minimální normy a harmonogramy pro odvádění, čištění a vypouštění městských odpadních vod, zavádí kontroly likvidace kalů z čistíren odpadních vod a obsahuje požadavek, aby byla postupně ukončena praxe vypouštění těchto kalů do moře.

V současné době probíhají diskuse o nových právních předpisech, jejichž cílem je řešit nedostatek vody usnadněním opětovného využití vyčištěné odpadní vody pro zavlažování v zemědělství.

[Směrnice o dusičnanech](#) má za cíl chránit vody před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů. Doplňkové nařízení stanoví členským státům povinnost, aby každé čtyři roky předložily Komisi zprávu, která bude obsahovat informace o zásadách správné zemědělské praxe, o vymezených oblastech ohrožených dusičnany, o výsledcích monitorování vody a souhrnné informace o akčních programech. Cílem směrnice i nařízení je chránit zdroje pitné vody a předcházet škodám v důsledku eutrofizace.

[Směrnice o povodních](#) si klade za cíl snížit a řídit rizika, která povodně představují pro lidské zdraví, životní prostředí, infrastrukturu a majetek. Požaduje po členských státech, aby předběžně posoudily, kterým povodím řek a souvisejícím pobřežním oblastem hrozí záplavy, a aby poté vypracovaly mapy povodňových rizik a plány pro jejich zvládnutí zaměřené na prevenci, ochranu a připravenost. Všechny tyto úkoly mají být prováděny v souladu s rámcovou směrnicí o vodě a plány povodí, jež jsou v ní stanoveny.

B. Pobřežní a námořní politika EU

[Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí](#) je pilířem integrované námořní politiky EU z hlediska životního prostředí, která byla přijata za účelem posílení udržitelného rozvoje námořního hospodářství při současném zlepšování mořského prostředí. Cílem této směrnice je dosáhnout „dobrého stavu prostředí“ mořských vod EU do roku 2020, chránit a zachovávat toto prostředí a předcházet zhoršování jeho stavu. Směrnice stanoví evropské mořské oblasti (Baltské moře, severovýchodní Atlantický oceán, Středozemní moře a Černé moře) a podoblasti v rámci zeměpisných hranic stanovených stávajícími regionálními úmluvami pro mořské prostředí. V zájmu dosažení dobrého stavu prostředí do roku 2020 mají členské státy povinnost vytvořit pro své mořské vody ekosystémové strategie, které bude třeba každých šest let přezkoumat. Nařízení o [integrovaném řízení pobřežních zón](#) kromě toho definuje zásady řádného pobřežního plánování a řízení, na které by měly členské státy dbát.

Ropná skvrna z havárie tankeru Erika v roce 1999 přiměla EU, aby posílila svou úlohu v oblasti námořní bezpečnosti a znečišťování moří [zřízením Evropské agentury pro námořní bezpečnost \(EMSA\)](#), která je mimo jiné odpovědná za prevenci znečištění loděmi a reakci na ně a také za přijímání opatření v případě zasahování při znečištění moří způsobeného zařízeními pro těžbu ropy nebo plynu. Směrnice o [znečištění z lodí](#) a o zavedení sankcí za protiprávní jednání a její [aktualizovaná verze](#) se snaží zajistit, aby se na subjekty zodpovědné za vypouštění znečišťujících látek do moří vztahovaly účinné a odrazující sankce trestní nebo správní povahy. Vypouštění znečišťujících

látek z lodí je považováno za trestný čin, jestliže bylo spácháno úmyslně, v důsledku nedbalosti nebo hrubé nedbalosti a jestliže způsobilo závažné zhoršení kvality vody.

C. Mezinárodní dohody o regionálních vodách

Ochrana mořských vod v Evropě je řízena čtyřmi mezinárodními strukturami spolupráce (tzv. regionální úmluvy pro mořské prostředí) mezi členskými státy a sousedními zeměmi, které sdílejí společné vody: úmluva OSPAR z roku 1992 (založena na starších úmluvách z Osla a Paříže) pro severovýchodní Atlantik; Helsinská úmluva (HELCOM) z roku 1992 o oblasti Baltského moře; Barcelonská úmluva (UNEP/MAP) z roku 1995 pro Středozemní moře a Bukurešťská úmluva z roku 1992 pro Černé moře. Říční vody EU jsou chráněny Úmluvou o ochraně Dunaje z roku 1996 a Úmluvou o ochraně Rýna z roku 2009. Díky spolupráci v oblasti životního prostředí mezi regiony zaměřené na mořské vody a povodí bylo v EU vytvořeno několik makroregionálních strategií: strategie pro region Baltského moře z roku 2009 (první komplexní strategie EU vytvořená pro makroregion), strategie pro Podunají (2011) a strategie pro jadransko-jónský region (2014).

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Vůbec první evropská občanská iniciativa „Right2Water“ naléhavě vyzývá orgány a instituce EU a členské státy, aby všem občanům zajistily právo na vodu a hygienu, aby zásobování vodou a správa vodních zdrojů nespádaly do pravidel vnitřního trhu a aby bylo vodohospodářství osvobozeno od liberalizace. [V návaznosti na tuto evropskou občanskou iniciativu](#) Parlament ve svém usnesení velkou většinou svých hlasů vyzval Komisi, aby předložila právní předpisy týkající se uplatňování lidského práva na vodu a hygienická zařízení, jak je uznáno Organizací spojených národů, a v případě potřeby přezkoumala rámcovou směrnici o vodě, v níž by byl uznán univerzální přístup k vodě a lidské právo na vodu.

Parlament zdůraznil nezbytný přechod k oběhovému hospodářství a podpořil plány na podporu opětovného využívání vody pro zavlažování v zemědělství. V podobném duchu také podpořil plány na zlepšení kvality kohoutkové vody, aby se omezilo používání plastových lahví.

Ve svém [usnesení o mezinárodní správě oceánů](#) Parlament „zdůrazňuje, že vytvoření udržitelného námořního hospodářství a snížení tlaků na mořské prostředí vyžaduje opatření v oblasti změny klimatu, znečištění moří a oceánů uvolněného z pevniny, znečištění a eutrofizace a v oblasti zachování, ochrany a obnovy mořských ekosystémů a biologické rozmanitosti, jakož i udržitelného využívání mořských zdrojů“. V této souvislosti „naléhavě vyzývá Komisi, aby podporovala mezinárodní úsilí o ochranu biologické rozmanitosti mořského prostředí, zejména v rámci probíhajících jednání o novém právně závazném nástroji pro zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech mimo jurisdikci jednotlivých států“, a „vyzývá Komisi, aby navrhla přísnější právní předpisy, jež zajistí zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států“.

Tina Ohliger
05/2019

